

Tekijät: Penttilä, N., Korpijaako-Huuhka, A-M., & Kent, R.

Otsikko: Sujumattomuudet ilmaisun muotoilun ja jatkuvuuden edistäjinä

Johdanto: Puheen sujuvuutta voidaan lähestyä motorisesta, kielellisestä ja viestinnällisestä näkökulmasta. Sujuvuutta arvioidaan tyypillisesti kuulonvaraisesti tai mittaamalla puhenäytteistä sujumattomuutta kuvaavia piirteitä, kuten sujumattomuusprosenttia, puhenopeutta tai änkytysten määrää. Tämä tutkimus käsittelee suomenkielisten aikuisten puheessa esiintyviä sujumattomuuksia sekä niiden keskinäisiä suhteita.

Menetelmät: Suomenkielisten neurologisesti terveiden tutkittavien (N=70) sarjakuvakerrontaan perustuvien audioaineistojen transkriptioista analysoitiin 9 sujumattomuustyyppiä, jotka olivat: interjektio, epäröinti, sanan toisto, fraasin toisto, keskeytys, korjaus sekä änkytyksenkaltainen toisto, venytys ja blokki. Lisäksi puhenäytteistä mitattiin sujumattomuusprosentti. Sujumattomuuksien mahdollisia keskinäisiä suhteita tarkasteltiin faktorianalyysin avulla, ja sen tuloksia peilattiin sujumattomuusprosenttiin.

Tulokset: Faktorianalyysissa sujumattomuudet muodostivat neljä faktoria. Ensimmäinen yhdisti keskeytykset ja korjaukset (selitysaste 57,9%) ja nimettiin ilmaisun muotoilun faktoriksi. Toinen faktori (ilmaisun suunnittelu) muodostui interjektioista ja epäröinneistä (selitysaste 14,4%). Kolmas faktori nimettiin ilmaisun jatkuvuuden ylläpidon faktoriksi, ja sen muodostivat sanojen ja fraasien toistot (selitysaste 11%). Neljäs faktori liittyi ilmaisun artikulointiin, ja siihen kuuluivat änkytyksenkaltaiset sujumattomuudet (selitysaste 6,7%). Ainoastaan ilmaisun muotoiluun (korjaukset ja keskeytykset) sekä jatkuvuuden ylläpitoon (sanan ja fraasin toistot) liittyvät sujumattomuudet selittivät sujumattomuusprosenttia.

Johtopäätökset: Tulosten perusteella voidaan olettaa, että tyypillisessä puheessa sujumattomuuksilla pyritään ensisijaisesti kohentamaan viestin sisältöä keskeyttämällä väärät aloitukset ja korjaamalla tuotos sisällöllisesti tai artikulatorisesti sujuvammaksi. Toinen sujumattomuuksien funktio on ylläpitää puheen jatkumista eli välttää ilmausten katkeamista toistamalla sanoja ja fraaseja.

Avainsanat: aikuiset, puheen sujuvuus, sujumattomuudet, tyypillinen puhe